

Vénusz-észlelés alsó együttálláskor

Január 18-án betört a hidegfront a Kárpát-medencébe, s a nyugati határszálon késő este ki is derült az ég. A csillagok sziporkáztak, a delelő Jupiter szinte "világított". Később a Hold is felkelt, s mikor 70/500-as refraktorommal elindultam a Szombathely nyugati határán fekvő dombra (amelyen jelenleg egy monumentális '45-ös betonemlékmű áll), a korányári csillagképek látszottak.

Már világosodott a délkeleti horizont, amikor felértem a dombtetőre. Lassan láthatóvá vált a látóhatárt övező kb. 1° magas, fekete pára- és porréteg, mely megülte a Kárpát-medencét. Néhol egy-két távoli felhőtorony teteje állt ki ebből a határozott szélű feketeségből. Felette egyre csak világosodott a kristálytisza ég.

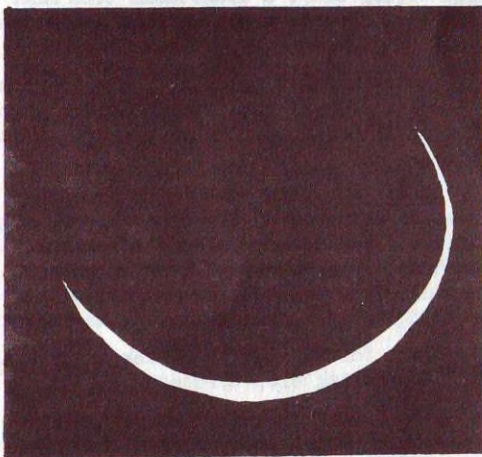
6:40 KözÉI-kor egy apró sárga csillagot vettem észre, melyet távcsővel nézve kis sarló alakúnak láttam. Kiderült, hogy a Merkúrt "fedeztem fel", mely kb. 30%-os fázisú és $9''$ átmérőjű volt ekkor. Az évkönyv szerint kb. 20° -kal nyugatra helyezkedett el a Naptól.

Az ég egyre csak világosodott, már a csillagok is elvesztek a szürkületben, csak a Hold "tartotta magát". A távcsővel folyamatosan pásztáztam a felhőréteg tetejét, amikor 7:10-kor, 25 perccel napkelte előtt megláttam a vékony Vénusz-sarlót, kb. $10'$ -cel a felhőréteg felett.

Az előrejelzés szerint január 19-én 0^h KözÉI-kor került a Vénusz alsó együttállásba (azaz a Föld és a Nap közé). Ekkor volt legközelebb a Földhöz, $63''$ -es látszó átmérővel és 0%-os megvilágítottsággal, hiszen sötét oldala felől láttuk ("újvénuusz"). Pályahajlása miatt 6° -kal északra haladt el a Naptól. E helyzetből adódóan kb. 35 perccel kelt korábban a Napnál, bár a szürkület, a horizontközelség, s a fázis miatti alacsony fényesség miatt kétséges volt, hogy sikerül-e megfigyelnem.

Sikerült! Egyszer csak észrevettem a sárgás fényű sarlót. Ekkor a Nap kb. 3° -kal tartózkodott a horizont alatt, a Vénusz pedig 1° -kal felette. Erős volt a légköri hullámzás, így eléggé eltorzította a Vénusz alakját. Hasonlóan a Naphoz, a vénuszkorong is "ellaposodott", s ez érdekesen jelent meg a peremet félkörben övező sarlón. A korong

Nap felőli részén látszott az ív, tehát nem a keleti vagy a nyugati peremén (mint ezt általában megszokhattuk), hanem a déli pólusa körül. A légköri fénytörés miatt a fény-sáv alsó része vörös, felső része zöld színű volt (hasonlóan a naplementekor látható zöld sugárhoz). Amint egyre feljebb került a Vénusz, alakja egyre vékonyodott (csökkent a légköri hullámzás). Kb. 170° széles, $1''$ - $2''$ -es hajszálvékony félkörnek látszott. A sarló szélei homályosak maradtak mindvégig, jelezvén, hogy szélesebb ez az ív, csak a széleket már elmossa a légmozgás.

Szabad szemmel is próbáltam meglátni, de a szürkület háttérfényessége ezt megghiúsította. A távcsőben 50-szeres nagyítással észleltem, így kb. akkorának látszott, mint a Hold vagy a Nap szabad szemmel. Ezt össze is hasonlíthattam, mikor 7:35-kor megjelent a bíborvörös Nap a látóhatáron. Ekkor a Vénusz 4° -kal volt a horizont felett, s 6° -kal északra a Naptól. 8:05-ig követtem távcsővel, ekkor már a közeli ragyogó Nap nagyon bántotta a szememet.

SZABÓ SÁNDOR